

СТАНОВИЩЕ

по конкурса за заемане на академичната длъжност „доцент“ по професионално направление 2.1. филология (латински език и превод), за нуждите на Катедрата по класическа филология, Факултет по класически и нови филологии, СУ „Св. Климент Охридски“, обявен в Държавен вестник, бр. 96/06. 12. 2012 г.

В конкурса участва един кандидат: д-р Йоана Кирилова Недялкова-Сиракова

Рецензент: доц. д-р Елия Йорданова Маринова
Катедра по класическа филология, ФКНФ, СУ „Св. Климент Охридски“

Д-р Йоана Сиракова е завършила специалност „Класическа филология“ в СУ „Св. Климент Охридски“ през 1991 г. След допълнителна специализация по „Теория на превода“ през 1993 г. започва работа като извънщатен научен сътрудник към Лабораторията за лингвистично моделиране към БАН и като хоноруван преподавател по латински език в СУ „Св. Климент Охридски“. От 1996 г. е щатен преподавател в катедра „Класическа филология“ в СУ „Св. Климент Охридски“, а от 2000 г. заема длъжността главен асистент по латински език.

През 2009 г. придобива образователната и научна степен „доктор“ след успешна защита на дисертация на тема „Българска преводна рецепция на „Метаморфози“ на Овидий“. Трудът е отпечатан от Университетско издателство „Св. Климент Охридски“ през 2012 г. под заглавие „Българските преводи на „Метаморфози“ на Овидий. Промяна в образността и кохерентността на творбата в превод“.

Д-р Сиракова има 18 години стаж по специалността, като учебно-преподавателската ѝ дейност обхваща лекции по история и теории на превода за студентите от „Класическа филология“ и „Скандинавистика“, упражнения по латински език за няколко специалности от ФКНФ и ФСФ, както и избираеми дисциплини, свързани с проблемите на превода и рецепцията на античния текст. Като отделен принос следва да се отбележи разработката на няколко комплекса от изпитни и учебни тестове за дисциплините „латински език“ и „теория и практика на превода“, голяма част от които е интегрирана от кандидата в

системата Moodle. Д-р Сиракова е между малкото засега преподаватели, които реално използват възможностите на дистанционните форми на обучение и привличат и обучават студенти за работа с различните приложения на информационните технологии в хуманитаристиката, включително създаването на електронни ресурси в областта на класическите изследвания.

Свързващо звено между преподавателската и изследователската дейност на Й. Сиракова е нейното участие във внушителен брой проекти, свързани с дигитализацията на българските преводи от латински език (*Romulus Bulgaricus*) и създаването на други електронни ресурси, с популяризирането на по-новите тенденции и образователни реформи в класическото образование в България, както и техния отзвук в българското общество (проектите *Contextualizing Classics*, *Арион*, юбилейната конференция на катедра „Класическа филология“).

Д-р Сиракова има участия в 34 научни форума: 25 изнесени доклада и публични лекции, както и други форми на организация и участие в дискусиата на работни срещи, международни и национални семинари и *workshops*. Значителен дял между тях има за тема представянето на успешните дигитализационни или посветени на българската рецепция на античността проекти на катедра „Класическа филология“ (в университетите в Пула, Скопие, Белград, Велико Търново, Пловдив и др.).

Й. Сиракова е автор на общо 28 публикации, 9 от които са отпечатани след придобиването на докторска степен и подлежат на рецензиране тук. Те включват отпечатания през 2012 г. дисертационен труд, монографична студия (под печат в т. 105 в Годишника на Факултета по Класически и нови филологии, СУ) и седем публикации, три от които на английски език. Съпоставени с по-ранните публикации на Й. Сиракова, те създават впечатлението за последователност в научните интереси и в използваната методология и за ясен тематичен фокус: 1) анализ на преводаческите стратегии и на различните рецепционни нагласи при възприемането на ключови антични текстове като „Метаморфози“ на Овидий и „Енеида“ и „Буколики“ на Вергилий в България; 2) демонстриране на потенциала на използването на методологии и лингвистични модели от съвременното преводазнание върху традиционни текстове.

Тъй като дисертационният труд (3) е бил рецензиран обстойно на предходен етап, тук ще обобщя мнението си в две думи: такъв тип труд – новаторски като методология и стъпващ на отлично познаване на основите на

теорията на превода – може да бъде използван като аналитичен инструмент в изследванията и на други текстове освен Овидиевите „Метаморфози“. Тъкмо такова продължение в търсенето на спецификите на българската преводаческа рецепция и изработването на една функционална типология на превода е налице в публикации 6, 8 и 9, които изследват свободния превод на Бл. Димитрова на части от Овидиевата поема. По мое мнение обаче далеч по-интересни като проблематика, с по-стегнат и терминологически по-прецизен език са статиите, в които Й. Сиракова се обръща към друг автор от Августовата епоха – Вергилий. В публикации 4 и 5 се разглежда смяната на различни парадигми в интерпретацията на Еней като герой и на „Енеида“ с доста смел контекстуален скок – от Англия на Драйдън до езиково и културно обусловените рецепционни нагласи в съвременна Македония. Оригинален принос в българското преводазнание представляват и разсъжденията на Й. Сиракова в статията „Благочестив ли е Еней?“ (7) не само заради установяването на конотативен дефицит на българското (и всяко друго съвременно) преводно съответствие на понятията *pious* и *pietas* и пътищата на компенсирание на този дефицит в различните езици и традиции, но и с проблематиката на преводимостта на *epitheton ornans* въобще.

Публикации 1 и 2 – съответно монографичният труд „Употреби на античното в българската поезия: образи и форми“ и студията „Antiquity after Antiquity. A (Post)Modern Reading of Antiquity in Bulgarian Poetry“, приета за печат в авторитетния *Classical Reception Journal*, се покриват в голяма степен – първите две глави на труда възпроизвеждат с някои промени и допълнения английския текст; затова ще ги рецензирам заедно. Ще започна с една забележка, която вече съм отправяла към авторката: заглавието на английската студия отразява съвсем точно съдържанието ѝ – анализ на българската поезия от десетилетията на постмодернизма; заглавието на монографичния труд, напротив, създава погрешното очакване за много по-голям обхват на изследвания период и би следвало да се прецизира. Извън това уточнение и някои забележки към предаването на отделни термини на рецептивната теория на български език (например „присвояване на Вергилиевата еклога“ спрямо по-адекватния английски израз *reframing*) трябва да кажа, че едно такова изследване е било отдавна необходимо и е хубаво, че когато се появява, идва от средата на класическите филолози. Студията на Й. Сиракова разглежда на

основата на анализа на конкретни и близки до интересите на българския читател примери важни и неизследвани въпроси: какво активира дадена рецепция в българското общество в конкретен исторически момент, как класическите жанрове, митове, образи и дори материална култура се възприемат и използват в един постоянно подновяващ се процес на интерпретация и трансмисия; кои са спецификите на българската рецепция спрямо изследваните в по-висока степен модели на *classical reception* в западноевропейската и американската литература. В съответствие с очертаните линии, по които протича античната рецепция в българската поезия – заимстване на формата и употребата на античен образ – две глави са посветени на рецепцията на жанровите форми и конвенциите на античните епитафия и еклога в съвременната българска поезия, а третата глава показва особената рецепционна чувствителност на българската поезия към образа на Орфей и към различните аспекти на мита за тракийския певец.

По мое мнение ядрото и най-оригиналната част от труда е изследването на *Избрани епитафии от залеза на Римската империя и Митът за Одисей в новата буколическа поезия* на К. Мерджански. Първата поетическа сбирка е разгледана като рецепционен отговор на няколко нива – като рефлекс на епиграфските свидетелства за гръко-римската култура по нашите земи, като актуализиране на поетическата естетика на епитафията и като реакция на привилегироването на “национално важни” теми в културната политика от 70-те и 80-те години на миналия век. Както тук, така и в анализа на адаптациите на Вергилиевата еклога в най-новата българска поезия, много точно е доловена ролята на иронията (или пародията) като рецепционен медиум, посредством който в галерията от типажи на К. Мерджански се свързват разнородни дискурси, култури и епохи. Особено удачен и оригинален е анализът на Трета еклога, в който е показано как един античен буколически мотив е пре моделиран в характерен за Балканите и за пост-тоталитарна България модерен идиом. др. В заключение Й. Сиракова извежда следните особености на диалога между антично и модерно в съвременната българска поезия: 1) превъплъщенията на античното са подчертано песимистични; в това отношение отгласването на постмодерната поезия протича не толкова от античността, колкото от рецепциите на междинни епохи; 2) най-интересните образци на *classical reception* не насищат съвременното с образи и топоними от античността, а обратно, насищат античното със съвременни реминисценции и отгласи.

Заклучение: Високото качество, въвеждането на нови методологии, заети от областта на преводознанието, в традиционното поле на класическите изследвания и актуалността на проблематиката в научните разработки на кандидата ми дават основание да препоръчам д-р Йоана Недялкова-Сиракова да заеме академичната длъжност “доцент” по специалност „латински език и превод“.

София

19 април 2013 г.

Рецензент: /доц. д-р Е. Маринова/